

CONSILIUL EUROPEAN AL URBANIȘTILOR NOUA CARTĂ DE LA ATENA 2003

Viziunea Consiliului European al Urbanistilor asupra
oraselor din secolul al XXI-lea

Lisabona, 20 noiembrie 2003

N. T.:

- Textul Cartei este publicat în versiune engleza și în versiune franceza; s-a folosit versiunea franceza, editată la Florența: Editura ALINEA, 2003.
- Traducerea a fost făcută de arh. Adrian DAN și arh. Serban POPESCU CRIVEANU.
- Grafia traducerii urmărește în mod fidel textul publicat - titlurile, majusculele, sublinierile cu litere italice, cuvintele scrise în alte limbi, numeralele ș.a.
- Intervențiile traducătorilor în text sunt marcate cu paranteze drepte [].

TABLA DE MATERII

Preambul
Introducere

PARTEA A: Viziunea de viitor

1. Orasul coerent
2. Coerenta sociala
3. Coerente economice
4. Coerenta mediului
5. Raportul cu spatiul

PARTEA B

B1 – Probleme și Provocări

1. Schimbări sociale și politice
2. Schimbări economice și tehnologice
3. Schimbări ale mediului
4. Schimbări urbane

B3 – Sarcinile urbanistilor

ANEXA

N. T.

- Textul original nu cuprinde capitolul B2.
- Carta folosește cuvântul "ville" după caz, cu sensul fie de "oras", fie de "localitate".
- Pentru cuvintele-cheie "cohérence"/"cohérent" s-au folosit în traducere cuvintele românești cu înțelesul înscris în DEX 1998 (p. 193), respectiv "coerenta", ș.f.
 1. Legătură stransă (și armonioasă) între părțile sau elementele unui întreg; „coerent”, adj. 1. Care se compune din elemente strans legate (și armonizate) între ele; încheșat.”

PREAMBUL

Consiliul European al Urbanistilor este Adunarea care grupeaza organizatiile nationale ale Urbanistilor din Uniunea Europeana si din tarile candidate. Fondat în 1985, el [CEU] are sediul la Bruxelles si secretariatul general la Londra. Organizatiile membre ale lui grupeaza aproape 30.000 de urbanisti raspanditi în toata Europa.

Menirea sa este dubla:

- Sa contribuie la dezvoltarea Europei prin promovarea dimensiunii spatiale a idealului european, in particular prin amenajarea teritoriului si prin conceperea unor solutii cantitative.
- Sa favorizeze schimbul de experienta si de cunostinte dintre profesionistii din Europa, sa identifice si sa evalueze treburile, sa exprime o viziune pentru viitorul oraselor europene.

În 1998, CEU a publicat *Noua Carta de la Atena: o Carta a Oraselor Europene pentru secolul al XXI-lea*. El [CEU] s-a angajat sa revizuiasca si sa dezvolte in mod regulat acest document. Consiliul sustine *Bienala Oraselor si Urbanistilor* si organizeaza programul bianual *Marele Premiu European pentru Urbanism* pentru a prezenta si demonstra cele mai bune metode puse in aplicare. El [CEU] colaboreaza in mod activ cu Asociatia Scolilor si Institutelor Europene de Urbanism pentru dezvoltarea formarii in urbanism.

Pentru toate informatiile contactati situl web al CEU: <http://www.ceu-ectp.org>

INTRODUCERE

Consiliul European al Urbanistilor (CEU) este convins ca in cursul secolului al XXI-lea Europa va progresa spre integrare. In aceasta perspectiva, CEU prezinta o **Viziune** impartasita si majoritar colectiva asupra viitorului oraselor europene, ca baza a Noii Carte de la Atena 2003 (partea A). Este Viziunea unei retele de Orase care:

- Vor pastra bogatia culturala si diversitatea care rezulta din indelungata lor istorie;
- Vor fi legate printr-o multime de retele, pline de continut si functiuni utile;
- Vor ramane creative si competitive, dar in acelasi timp vor cauta complementaritatea si cooperarea;
- Vor contribui in mod decisiv la bunastarea locuitorilor lor si, in general, la mai binele tuturor celor care le utilizeaza.

Viziunea care fundamenteaza Noua Carta de la Atena 2003 se completeaza (partea B) cu:

- O scurta referire la principalele probleme si provocari care afecteaza orasele la inceputul secolului al XXI-lea;
- Sarcinile pe care urbanistii si le iau pentru aplicarea acestei Viziuni.

Noua Carta de la Atena 2003 se adreseaza in special urbanistilor profesioniști care lucreaza in Europa si celor care sunt interesati de munca lor, cu scopul de a-i orienta in actiunile lor pentru conformarea oraselor europene ca orase coerente la toate nivelurile si in toate domeniile. Amenajarea strategica a teritoriului si urbanismul sunt indispensabile Dezvoltarii Durabile, inteleasa astazi ca organizarea prudenta a spatiului comun, [care este] una dintre resursele cele mai rare in cele mai ravnite teritorii in care se concentreaza civilizatia. Ele [amenajarea strategica a teritoriului si urbanismul] implica munca unor echipe multidisciplinare, angajand toate tipurile de cunostinte si de metode, la mai multe niveluri si in procese de lunga durata. Calitatea particulara pe care se bazeaza specificul profesiei de urbanist consta in capacitatea de a examina in acelasi timp un mare numar de probleme si de a imagina impactul lor viitor asupra spatiului si asupra societatii. CEU este constient atat de varietatea, cat si de universalitatea profesiei de urbanist in Europa, intrucat aceasta profesie are ca obiect de lucru bogata diversitate a oraselor si a regiunilor din Europa.

PARTEA A VIZIUNEA DE VIITOR

1. ORASUL COERENT

În a doua jumătate a secolului al XX-lea s-au exprimat multe pronosticuri pesimiste asupra viitorului orașelor europene. Ele prevedeau scaderi ale productivității, decaderea și implozia zonelor urbane centrale, criminalitatea nestăvilită, grade de poluare foarte mari și degradarea dramatică a mediului ambiant, exprimându-și, de asemenea, teama că [orașele] își vor pierde identitatea. Din fericire, aceste previziuni încă nu s-au materializat pe deplin, deși este clar că la începutul secolului al XXI-lea orașele Vechiului Continent sunt departe de a fi ideale, datorită enormelor provocări cărora trebuie să le facă față.

Consiliul European al Urbanistilor propune în replica viziunea sa pentru începutul noului mileniu. Această Viziune nu este nici o nouă utopie, nici proiecția delirantă a unor inovații tehnologice. Ea se axează pe **Orasul coerent**. Este în esență un instantaneu a ceea ce dorim să devină orașele noastre, începând de acum și în viitor. Această viziune este expresia obiectivului către care urbanistii Europei tind prin munca lor și prin contribuțiile [pe care le au], la cel mai înalt nivel al capacităților lor profesionale; un obiectiv care va putea fi atins în întregime dacă această viziune va deveni ghidul tuturor celor implicați în dezvoltarea și managementul orașelor angajate în procesul de gestiune și dezvoltare durabilă a teritoriilor.

Orașul coerent rezultă dintr-un întreg ansamblu variat de mecanisme de coerență care acționează la diferite scări; atât din elemente de coerență vizuală și fizică ale construcțiilor, cât și din mecanisme de coerență între diversele funcțiuni urbane, rețelele de infrastructură și utilizarea noilor tehnologii de informație și de comunicare.

Coerența în timp

La origine, cele mai vechi așezări umane au fost create pentru a asigura adăpostul și siguranța oamenilor și pentru a înlesni schimbul de bunuri. Ele au produs societăți organizate, au dezvoltat o mare varietate de meserii, au devenit foarte productive și s-au dezvoltat ca centre puternice de civilizație. Au fost construite pe amplasamente alese cu grijă, mult timp menținându-se o distincție clară între limitele orașelor și zonele rurale și naturale inconjurătoare, chiar și după ce au fost demolate fortificațiile devenite inutile.

Orașele europene se deosebesc de aglomerațiile urbane din cea mai mare parte a lumii prin lungă lor perioadă de dezvoltare în istorie care reflectă caracteristicile structurilor politice, sociale și economice ale națiunilor. Istoria și această diversitate au modelat diferențele dintre ele.

Prin contrast, orașul secolului al XXI-lea devine din ce în ce mai greu de recunoscut, deoarece activitățile umane localizate în orașe se extind acum generos în spațiul inconjurător, luând în stăpânire sectoare rurale și spații altădată naturale. Rețelele de transport și celelalte infrastructuri, construite pentru legarea acestor activități dispersate, fragmentează și degradează solul care rămâne, de fapt, principala resursă naturală care nu se poate înnoi. Încet, dar inexorabil, noi rețele complexe unesc orașele mici și mari, creând *continuum*-uri urbane deja evidente în multe părți ale Europei unde orașele clasice devin simple componente ale unor rețele [cu forme] neregulate. Efectele daunătoare ale acestei tendințe trebuie să fie în mod inevitabil abordate într-o viziune asupra viitorului orașelor.

Viitorul se construiește în fiecare clipă a prezentului, prin efectul fiecărei acțiuni a noastre și trecutul ne oferă lecții de mare valoare pentru viitor. Astfel, prin numeroase aspecte, orașul de mâine deja există. Pe de altă parte, sunt multe caracteristici ale viietii în oraș pe care le prețuim și dorim să le punem în valoare și să le transmitem generațiilor viitoare. Care este deci problema de bază în orașele actuale? Este lipsa de coerență: nu numai în termeni fizici, dar și lipsa de coerență în continuitatea evoluțiilor în timp care afectează structurile sociale și diferențele culturale. Aceasta înseamnă nu numai o continuitate a caracterului spațiilor construite, dar și continuitate de identitate, valoare foarte importantă care trebuie protejată și promovată într-o lume atât de dinamică. În viitor se va afirma conceptul orașului-in-rețea compus din ansambluri urbane policentrice organizate în rețea, unele dintre ele eliberându-se de frontierele naționale în perspectiva noii Europe.

2. COERENTA SOCIALA

Echilibrul

Viitoarea bunastare a omenirii va consta in dubla consideratie ce va fi acordata fiecaruia: ca individ, dar si ca membru al comunitatilor legate in ansamblul societatii ca parti ale unui intreg. Acesta este un obiectiv important de coerenta pentru orasul care, prin esenta lui, respecta interesele societatii ca un tot, tinand seama de nevoile, drepturile si obligatiile diverselor grupuri si ale cetatenilor individuali.

Insa nu este suficienta numai facilitarea exprimarii multiculturalitatii si a schimburilor intre diferitele grupuri sociale. Exista mari diferente economice in interiorul Uniunii Europene, probleme ce par a fi exacerbate prin sistemul liberalizarii pietelor si prin competitia care raspunde contextului actual de mondializare a schimburilor si a puterii. Daca aceste tendinte vor continua ca atare, vor duce la ruptura tesutului economic si social. Pentru a preveni aceasta, trebuie sa apara o noua atitudine de guvernare, care sa implice toti actorii si sa se angajeze la rezolvarea problemelor sociale, a criminalitatii si a violentei. Orasul coerent pe plan social va fi capabil sa asigure un sentiment de siguranta mai mare si va face ca locuitorii sai sa se simta mai bine.

Desi aceste obiective nobile depasesc uneori mandatul urbanistului, orasul coerent al secolului XXI va trebui sa tinda catre cea mai mare diversitate de posibilitati de alegere economica si de angajare pentru toti cei care locuiesc si lucreaza [in el] si va trebui sa le asigure cel mai bun acces la educatie, la [ingrijirea] sanatatii si la un numar cat mai mare de utilitati. In fine, noi forme de structuri sociale si economice vor corecta disparitatile sociale prea mari, cauze ale excluziunii, saraciei, somajului si criminalitatii, pe care numai cadrul de viata singur nu le poate reduce.

Angajarea

Orasele europene din viitor vor fi utilizate nu numai de locuitorii lor, ci si de toti cei care profita de echipamentele si de serviciile lor, in mod permanent sau temporar (navetisti si vizitatori). Persoane straine de oras, fie necalificate, fie si ultracalificate, vor veni sa locuiasca [aici] pentru perioade scurte sau lungi; trebuie chiar sa ne asteptam ca aceste grupuri sa aiba o importanta numerica semnificativa in multe orase mari ale Europei. Institutiile si practicile democratice vor trebui astfel sa raspunda nevoilor si bunastarii acestor grupuri sociale si atunci sistemele de guvernare urbana, limitate in principal la voturile locuitorilor permanenti, nu vor putea raspunde echitabil noilor conditii de viata din oras. In orasul coerent se vor dezvolta sisteme noi de reprezentare si de participare care vor folosi eficient accesul cel mai usor la informatie pentru cetateni si pentru rezidenti si vor facilita dezvoltarea de retele ale cetatenilor activi, cu scopul de a permite tuturor locuitorilor si utilizatorilor orasului sa se exprime asupra mediului lor de viata si asupra evolutiei sale.

Se va da timp suficient pentru luarea deciziilor in procesele de dezvoltare si de urbanism, pentru ca sa se poata fructifica munca sociala si ca sa fie facilitate interactiunile pozitive. Este foarte probabil ca, in orasul coerent al viitorului, multe grupuri de locuitori, permanenti sau temporari, vor pretinde echipamente si servicii urbane de calitate, dar vor refuza sa se impovareze cu acele echipamente si servicii in a caror calitate si stabilire nu au fost implicati.

Bogatie multiculturala

Tendinta crescanda catre unificarea Europei va avea un impact lent, dar clar, asupra mobilitatii si a ocuparii oamenilor si orasele europene vor deveni cu adevarat multiculturale si multilingve. Va trebui ca prin coerenta oraselor sa se stabileasca noi conexiuni care sa mentina un echilibru delicat si suplu, astfel ca fiecare oras sa-si pastreze caracterul, cultura si identitatea sa proprie si, in acelasi timp, in unele orase sa se accepte si in alte orase sa se incurajeze ca grupurile care locuiesc sau lucreaza acolo sa-si traiasca propria viata sociala si culturala si sa joace un rol real in problemele legate de mediul lor social si fizic. Metodele Dezvoltarii Durabile – care integreaza dimensiunile economica, ecologica si sociala ale schimbarii bazandu-se pe participarea si implicarea actorilor – trebuie sa devina drumul cel mai sigur pentru ca aceste echilibre delicate sa fie posibile.

Relatiile intre generatii

Imbatranirea continua a populatiei europene modifica echilibrul dinamic dintre diferitele grupe de varsta. Ea ne obliga sa ne preocupam de restabilirea legaturilor coezive dintre generatii. Aceasta provocare sociala nu trebuie exprimata numai in termeni sociali si economici, ci si prin actiunile intensificate ale oraselor de sustinere a crearii unor infrastructuri bine adecvate si de initiere a unor

rețele; scopul este de a lua în considerare nevoile de viață socială ale tuturor vârstelor și de a ține cont de reacțiile și ritmurile specifice pensionarilor și ale persoanelor mai în vârstă, în special la conceperea, utilizarea și localizarea spațiilor publice.

Identitate socială

Identitatea personală a cetățenilor este strâns legată de identitatea orașului lor. Dar dinamica rezultată din aporturile mai importante datorate fenomenului de imigrație urbană vor contribui la identități urbane mai noi și mai puternice. Fiecare oraș își va dezvolta propria sa alchimie socială și culturală, rezultată atât din istoria sa, cât și din modul său de dezvoltare. Va rezulta de aici menținerea unei mari diversități de caracter și de identitate a orașelor și a regiunilor în diferitele părți ale Europei.

În cadrul Orașului coerent, schimburile și integrările dintre diferitele culturi existente vor conferi vieții în oraș o bogăție și o diversitate mult mai mari decât în prezent, care se vor adăuga atracției orașului, nu numai pentru locuire, dar și pentru muncă, studii și loisir.

Fluxuri și mobilitate

În orașele europene din viitor, locuitorii vor avea la dispoziție felurite posibilități de a alege între mijloacele de transport puse la dispoziția lor, ca și între rețelele de informații accesibile și active.

În Orașul coerent și *hinterlandul* sau original, folosirea inventivă a noilor tehnologii de toate felurile va permite oferirea unor felurite sisteme de transport pentru persoane și pentru bunuri și a unor variate sisteme de informare. La scară locală, tehnologia și gestiunea traficului vor fi utilizate în așa fel încât să faciliteze micșorarea folosirii vehiculelor personale. La scară strategică, legăturile între cartiere, orașe și regiuni vor fi facilitate de evoluția Rețelei europene de transport care va oferi legături rapide, placute, permanente și ieftine între locurile de muncă, de educație, de locuire, de distracție și de cultură [..] La nivelul orașelor organizate în rețele, mobilitatea va fi facilitată de îmbunătățirea condițiilor de schimb între diferitele moduri de transport. Îmbunătățirile aduse nivelului de echipare a infrastructurii vor fi contrabalansate de importanța pe care, din alte motive, o va avea menținerea alegerii continuării traiului în acele părți locuite din teritoriu care sunt îndepărtate de rețele și de viața urbană densă.

În orașul coerent organizarea spațială în același timp trebuie să includă integrarea completă a politicilor de transport și a politicilor urbane; imaginarea unor reguli de compoziție urbană adaptate, ele însele, acestui obiectiv, precum și accesul mai ușor la informații vor trebui să reducă necesitatea deplasărilor inutile. Facilitățile de deplasare și [posibilitățile] crescute de alegere a modului de transport vor deveni din ce în ce mai mult un element critic pentru viața în oraș.

Echipe și Servicii

Serviciile urbane, ca și locuirea, trebuie să fie adaptate evoluției foarte rapide a nevoilor și mijloacelor locuitorilor; programarea lor va fi flexibilă și va fi adaptată modelelor de utilizare a orașului nou aparute. Fie că este vorba despre accesul la echipamente și la serviciile educative, comerciale, culturale și de distracție, fie de dreptul la o locuință, aceste servicii trebuie să fie asigurate în condiții accesibile, în special în cele financiare – preturi și costuri de funcționare –, pe care locuitorii vor putea să le suporte într-un spirit de comunitate și de liniște.

3. COERENTE ECONOMICE

Orașele europene din secolul al XXI-lea vor continua să fie puternic dependente de nivelul activității economice generale. Toate [orașele] vor încerca să aparțină unor rețele economice dense, cu ochiuri mici, conjugând eficacitatea cu productivitatea, menținând niveluri înalte de utilizare a muncii și asigurându-le un interval de dezvoltare competitivă în mondializarea economică.

Mondializare, regionalizare

Activitățile economice sunt în prezent influențate de combinația a două forte principale: mondializarea și specializarea (locală sau regională). Pe de o parte, noile activități economice vor fi, mai mult ca oricând, bazate pe cunoaștere, cu o aplicare intensă a tehnologiilor inovatoare, atât în producție, cât și în servicii. Într-un fel, cele mai multe dintre aceste dezvoltări nu vor avea adesea prea mare legătură cu istoria locului în care se aplică, dar întotdeauna vor fi determinate de criterii economice. Pe de altă

parte, va crește cererea de produse rare și rafinate și de servicii asociate [cu acestea] care să aplice metodele de producție tradiționale sau specifice sau care să corespundă unor interpretări ale produselor tipice cu origine controlată. În primul caz raportul calitate/preț între costurile de plată și facilitățile puse la dispoziție va juca rolul important în deciziile de instalare a întreprinderilor. În al doilea caz vor predomină caracteristicile calitative. Echilibrul dintre factorii de dezvoltare endogeni și cei exogeni devine astfel o miză strategică deosebită puțin pentru orașele și regiunile Europei, cum ar fi [cel dintre] căutarea de noi coerențe economice și culturale care vor trebui să întoarcă deschiderea Europei către Est și eforturile de integrare corespunzătoare [acesteia], care vor încuraja și vor întări diversitatea culturilor.

În acest context: Orașele au din ce în ce mai multă nevoie să facă alegeri strategice pentru orientarea [lor] economică. Ele vor alege între a găsi cu mereu mai multă suplete propria interpretare locală a cererii, așa cum aceasta se transformă prin efectul procesului de mondializare și a cultiva propria lor semnătură economică; Economii locale și regionale vor fi din ce în ce mai mult interconectate cu economiile altor regiuni, atât la nivelul național, cât și la cel internațional; Creșterea sistemelor de relații economice între orașe coerente va contribui în diferite feluri la îmbunătățirea accesului cetățenilor la muncă în regim normal și la o mai mare prosperitate, care reprezintă un *leitmotiv* al Europei.

Avantaje competitive

Și în secolul al XXI-lea, în continuare, orașele cu reușită economică vor fi cele care vor ști să capitalizeze avantajele lor competitive. Un grad înalt de conectivitate la mai multe niveluri va fi pentru ele un atu major. Pentru un oraș în căutarea coerenței, capitalizarea argumentelor sale culturale și naturale prin interpretarea valorilor pe care le-a moștenit de la Istorie și prin evidențierea singularităților și a diversității sale va deveni, din ce în ce mai mult, un avantaj semnificativ. De asemenea, oferirea unor cadre de viață și de muncă placute, sănatoase și sigure va mari în viitor în mod considerabil șansele orașelor de a rămâne atractive, ca soluție la cererile crescute de activități economice care vin din toate părțile.

Pentru ca un oraș să fie încoronat de succes ca poziție economică, el trebuie să exploateze cele mai bune argumente endogene și exogene pe care le are. El [orașul] trebuie să evalueze în permanentă poziția sa și să se adapteze pentru a-și păstra avansul, chiar și în contextul de permanentă schimbare. Tendințele trebuie să fie supravegheate neîncetat. Trebuie evaluate cu regularitate multiple scenarii, pentru a se aprecia forțele și slăbiciunile și a se acționa în consecință.

Dezvoltarea rețelelor de orașe

În special pentru a-și mari avantajele lor competitive, orașele se vor simți din ce în ce mai obligate să se lege la diferite rețele care vor funcționa ca sisteme integratoare, orașele constituind nodurile [și fiind] conectate, fie fizic sau virtual, fie în ambele modalități.

Aceste rețele urbane policentrice vor fi de diferite tipuri:

- Rețele de orașe cu specializări similare, care prin cooperări funcționale și prin mijloace organizatorice comune, ajung la condițiile de vizibilitate, de marime și de productivitate necesare pentru a fi competitive sau pentru a-și dezvolta obiective comune: *Rețele de sinergie*.
- Rețele care leagă orașe ale caror specializări diferite le permit să fie furnizoare unele către altele. Specializarea pe care ele o prezintă astfel în comun poate, de asemenea, să le conducă la a pretinde atribuirea unor mari proiecte publice: *Rețele de complementaritate*.
- Rețele de orașe legate între ele printr-un sistem suplău de schimburi de bunuri și servicii: *Rețele flexibile*.
- Rețele de orașe care au interese comune (economice și/sau culturale) și doresc să cumuleze efectele pozitive ale imaginii fiecăruia, cu scopul întăririi avantajului competitiv al fiecăruia [dintre ele]: *Rețele de notorietate*.

Tipurile de conectare și de coerență între nodurile diferitelor rețele de orașe depind de natura relațiilor care sunt avute în vedere: sau fluxuri de bunuri materiale, sau fluxuri de elemente imateriale, cum este informația, sau funcțiunile asigurate, fie de unele pentru altele, fie în comun.

Rețelele policentrice de orașe organizate sub aceste forme diferite vor asigura distribuția, creșterea și puterea activităților economice din Europa întreaga. Definirea unor rețele noi de orașe, constituirea

acestora, precum si pozitionarea oraselor între ele vor cere un numar considerabil de experti specializati în dezvoltarea strategica a oraselor si a teritoriilor.

Diversitatea economica

Coeziunea economica necesara a oraselor europene nu se va face în detrimental diversitatii lor; din contra, ea [coeziunea economica] va contribui la aceasta [diversitate], pentru ca participarea oraselor la sisteme de cooperare de vârf va încuraja specializarea lor si exploatarea avantajelor competitive ale fiecaruia. Factorii care vor influenta de acum încolo performantele economice ale oraselor (printre altele, patrimoniul cultural si natural, existenta resurselor umane formate si specializate, viata culturala si mediul agreabil, amplasarea strategica) vor fi combinati în diferite feluri în fiecare oras, contribuind astfel la varietatea urbana si permitând fiecarui [oras] sa-si stabileasca propriul sau echilibru între prosperitatea economica si calitatea vietii.

4. COERENTA MEDIULUI

„Input – output” sau echilibrul bilanturilor

Fiinta umana nu poate fi dissociata de mediul sau natural. Contactul ei cu natura nu este numai o sursa de bunastare, ci si o conditie esentiala pentru supravietuire. Astfel, componentele de mediu ale Dezvoltarii Durabile nu se refera numai la pastrarea si restabilirea zonelor naturale în orase si în împrejurimile lor, ci mai implica si multe alte aspecte:

- Ecuatia principala a secolului al XXI-lea va consta în asigurarea unei **folosiri înțelepte a resurselor disponibile**, în special a celor naturale, neregenerabile, în principal a solului, a aerului si a apei.
- Un pas important va fi **protejarea orasele de excesul de poluare** si de degradari, pentru ca orasele sa-si poata pastra utilitatea.
- Orasele noului mileniu vor gestiona în permanenta bilantul resurselor pe care le vor folosi cu prudenta si economie, raportându-le la adevaratele lor necesitati, utilizând tehnologii inovatoare si [cu] minimalizarea consumului lor prin cele mai înalte grade de refolosire si de reciclare posibile.
- Productia de energie si, în primul rând folosirea ei, vor constitui preocupari majore, cu **niveluri de randament fara precedent** si cu o utilizare crescânda a surselor de energie recuperabila.
- În sfârșit, orasul va înceta sa-si exporte deseurile în împrejurimi si va deveni un **sistem coerent si autosuficient**, tratând si refolosind majoritatea resurselor importate.

O abordare a problemelor de mediu similara, cuplata cu tehnicile managementului riscurilor, va fi utilizata pentru minimizarea impactului riscurilor naturale. Astfel: Efectele catastrofale ale cutremurelor de pamânt vor fi controlate prin limitarea, cu zonificari adecvate, a dezvoltarii în zonele expuse seismelor. Efectele inundatiilor fluviiilor si torentilor, precum si ale altor fenomene climatice extreme cauzate de schimbarile de climat si de lipsa de protectie vor fi atenuate prin luarea în considerare si tratarea zonelor inundabile si a bazinelor hidrografice. Padurile si zonele plantate vor creste în interiorul oraselor si împrejurul lor, pentru ca ele sa poata juca rolul important de însanatosire a aerului si de stabilizare a temperaturii. În plus, aceste masuri vor avea si efecte secundare foarte bune, diminuând impacturile în cazurile de urbanizare galopanta.

Salubritate si orase sanatoase

Precautiile fata de mediu si aplicarea practica a principiilor Dezvoltarii Durabile vor produce un oras mai salubru si, deci, mai sanatos pentru viata oamenilor. Ca urmare, este probabil ca în viitor în Europa vor fi în mare masura eliminate riscurile de îmbolnavire [cauzate de viata] în oras, de alimentatie si de folosirea materialelor care contin substante toxice. Acest ansamblu de masuri va fi completat de un întreg ansamblu de servicii sanitare si sociale cu accent pe prevenire, puse în mod echitabil la dispozitia tuturor.

Natura, peisaj si spatii libere urbane

Va fi cu atentie prezervata si amplificata sansa fiecaruia de a trai si a munci în propria sa ambianta, în vecinatatea **unui patrimoniu cultural si natural bine conservat** (peisaje semnificative, situri arheologice, monumente, spatiu rural si vecinatate traditionala, parcuri, pietre si alte spatii deschise, mari suprafete de apa - lacuri - fluvii - mlastini- tarmurile marilor, rezerve naturale). Urbanismul va

continua sa fie masura cea mai eficace pentru a se ajunge la protectia patrimoniului natural si cultural si pentru a se produce conditiile de creare a noi spatii libere care vor da coherenta tesuturilor urbane.

Relatia emotionala a omului cu mediul sau, impresia de apartenenta, este o conditie fundamentala pentru calitatea vietii în oras. Cele mai dorite orase si aglomeratii urbane sunt cele care se implica cel mai mult în aceste probleme. Calitatea mediului care contribuie la armonia sociala si la vitalitatea culturala devine unul dintre factorii cheie ai succesului economic al unui oras.

Energie

Noi forme de energie, obtinuta din resurse nepoluante si regenerabile, vor fi utilizate pentru a acoperi nevoile energetice ale oraselor secolului al XXI-lea, mai ales în sectoarele cheie cum sunt transporturile si activitatile care afecteaza microclimatul. Concomitent, sistemele de distributie a energiei si infrastructura acestora vor deveni foarte economice prin utilizarea noilor tehnologii si prin îmbunatatirea randamentului; consumul de energie se va reduce în mod sever. Aceste mari progrese vor avea efectul pozitiv al diminuarii poluarii aerului, a gazelor cu efect de sera si a alterarilor climatului.

5. RAPORTUL CU SPATIUL

Elementele de coherenta economice, sociale si de mediu descrise mai sus vor avea o puternica influenta si impact mult mai mare asupra urbanismului si asupra dezvoltarii si amenajarii teritoriului.

Coherenta în utilizarea spatiului

Prin folosirea metodelor prudente de urbanism si prin alte interventii adecvate, **articulatiile diferitelor retele spatiale din interiorul si din jurul oraselor se vor bucura de o grija speciala.** În orasele coerente functiile esentiale ale centrelor si ale altor noduri ale policentrismului urban vor fi mentinute cu energie si reactivitate; ele vor fi multiplicat în diferite locuri care vor fi servite eficient de retelele de comunicare si de transport fara a le altera vitalitatea si animatia.

În acord cu aceste principii, spatiile naturale ale Continentului european vor fi efectiv protejate contra extinderii si multiplicarii retelelor urbane, atât prin combinatiile de masuri de protectie si de stimulare, cât si prin promovarea catre public a valorii si necesitatii esentiale pe care acestea le reprezinta.

Rolul spiritului locului si al culturii în coherenta orasului si în asigurarea calitatii vietii

În paralel cu aceste consideratii privind utilizarea solului si a spatiilor, atractivitatea proprie fiecarui oras al Europei va fi prezervata si pusa în valoare, contribuind astfel la îmbunatatirea calitatii vietii celor mai multi, dat fiind ca aproape trei sferturi din populatia Europei locuieste la oras. **Astfel, arta si compozitia urbana vor fi elementele esentiale ale renasterii oraselor.** Acestea permit sa se corecteze clivajele între partile orasului si sa se urmareasca prezervarea caracterului specific al fiecarui oras prin diferitele forme de politici ale spatiului urban si prin diferitele categorii de masuri si de interventii în care urbanistul joaca un rol cheie. Spre exemplu:

- **Relansarea Artei de a construi orasele si a compozitiei urbane** în scopul protejarii si punerii în valoare a strazilor, a pietelor, a aleilor pietonale si a altor trasee, ca instrumente ale relatiilor sociale si ale continuitatii cadrului urban;
- **Reabilitarea** formelor urbane inumane sau degradate;
- Transformari necesare pentru facilitarea **contactelor inter-personale** si pentru înmultirea locurilor de destindere si recreere;
- Masuri pentru îmbunatatirea **sentimentului individual si colectiv de siguranta**, care este un element esential pentru libertatea si bunastarea individuale;
- Eforturi pentru crearea unor ambiane urbane simbolice, derivate din spiritul propriu al fiecarui loc, punând astfel în valoare diversitatea caracterului fiecarui oras;
- **Mentinerea si impunerea unui înalt nivel estetic** în toate spatiile orasului;
- **Protectia sistematica a elementelor de patrimoniu natural si cultural**, ca si protectia si extinderea retelelor de spatii deschise urbane, prin intermediul regulilor si dispozitiilor urbanistice.

Toate aceste dezvoltari pozitive vor fi administrate în mod **diferit de la tara la tara si de la oras la oras**, în functie de conditiile istorice locale si de locul acordat conditiilor sociale si economice. În

acelasi timp va creste coeziunea în cadrul Uniunii Europene largite; structurile administrative si sociale ale Europei se vor maturiza si orientarile pentru organizarea si prezervarea spatiului comunitar vor fi treptat încorporate în controlul comunitar. Obiectivele comune pentru orasele Europei vor deveni atunci clare si acceptate pe scara larga, în timp ce fiecare [oras] va veghea la valorizarea si întretinerea elementelor de unicitate în raport cu celelalte.

Un nou spirit pentru Europa

Pentru Europa, aceasta comunitate internationala care este pe cale sa își gaseasca viitorul comun printre conflictele recurente si experientele politice si economice adeseori gresite, evolutia coerenta a oraselor sale se va dovedi a fi unul dintre rezultatele cele mai benefice. Una dintre principalele contributii ale Europei în secolul XXI va fi noul model de dezvoltare a oraselor sale, vechi sau moderne: orase cu adevarat coerente în toate întelesurile acestui termen, orase inovatoare si producatoare de bogatii, creative în stiinte, cultura si idei, asigurând conditii de viata si de munca decente ca numar si calitati; orase care asigura coerenta între trecut si viitor, facând prezentul sa palpita de viata.

PARTEA B

B1 – PROBLEME SI PROVOCARI

Tendintele pe termen lung trebuie considerate cu multa atentie datorita efectelor lor potentiale asupra dezvoltarii unui oras. Istoria a demonstrat ca viitorul este determinat în mare masura de trecut - deci tendintele, asa cum apar ele astazi, trebuie examinate cu ochi critic. Totusi, trebuie sa acceptam ca efectele tendintelor constatate nu pot fi uneori anticipate deoarece pot fi puternic influentate de dezvoltari neprevazute.

În acest capitol, tendintele sunt clasate în patru grupe principale:

- Schimbari sociale si politice;
- Schimbari economice si tehnologice;
- Schimbari ale mediului;
- Schimbari urbane.

Acestea sunt analizate pentru efectele lor previzibile asupra oraselor, ca si pentru problemele si provocarile pe care le ridica atat Oraselor cat si urbanistilor.

1. SCHIMBARI SOCIALE SI POLITICE

Tendinte constatate

În vreme ce fortele mondializarii se raspandesc în toata lumea, semnele unei "Europenizari" apar în mod clar si evident pe „Vechiul Continent”. Datorita procesului de unificare, granitele isi pierd semnificatia, iar timpul si distantele par sa-si piarda importanta. Cetatenii diferitelor tari intra în contact unii cu altii si orasele se concureaza între ele la scara globala.

Cultura oraselor este influentata nu numai de inovatiile tehnologice, dar si de diversitatile culturale pe care imigrantii le aduc cu ei. În plus, imbatranirea continua a populatiei si scurtarea timpului petrecut la locul de munca, ca si schimbarea rapida a compozitiei socio-culturale a populatiilor din orase, conduc la o cerere de servicii si produse din ce în ce mai diversificate. În acelasi timp, tot mai multe persoane care utilizeaza serviciile oferite de oras locuiesc în alta parte, asa încat, alaturi de rezidenti apar noi grupari de "consumatori" si de "utilizatori" ai orasului.

În toata Europa, schimbari radicale din sfera guvernarii influenteaza contextual amenajarii si gestiunii oraselor. Liberalismul si privatizarea ofera cai noi de finantare si de sustinere a proiectelor de dezvoltare. Orasele, obligate sa participe la competitia dintre orase pentru investitii, adopta adesea un stil antreprenorial de gestiune, cu termenele cele mai scurte si, în special, cu obiectivele conduse de aspectele financiare, total deosebite de [obiectivele] care în mod traditional sunt asociate activitatii puterii locale a carui functiune primara era interesul public. Aceasta se manifesta, de exemplu, prin dezvoltarea multor parteneriate public/privat, prin încadrarea clara în abordarile si tehnicile *marketingului urban* sau prin cautarea investitiilor promotionale. Aceasta conduce uneori puterile publice locale sa neglijeze implicarea publicului în politicile *urbanismului strategic*. Derogari de la

democratie vor putea sa apara in orasele care se vor sprijini prea mult pe sectorul privat in distributia beneficiilor sociale ale dezvoltarii.

Probleme induse oraselor

Chiar daca duratele deplasarilor par sa se reduca sau sa dispara, aceasta nu inseamna ca accesibilitatea se amelioreaza pentru toti. Multi oraseni nevoiasi sunt exclusi de la [impartirea] beneficiilor mijloacelor de comunicatie moderne, ale transporturilor, ale echipamentelor si ale serviciilor. Zonele dedicate consumatorilor bogati tind in mod frecvent sa se dezvolte in medii inchise, in timp ce locuitorii saracii raman fara adapost sau locuiesc in zonele degradate din centru sau din periferii.

In Europa occidentala, multi oameni se simt amenintati de numarul mare de imigranti - pot aparea sentimente de ostilitate, alimentate de neintelegeri si de prejudecatile dintre culturile diferite. Sentimentului de insecuritate urbana i se adauga teama de delincventa si de catastrofe naturale sau cauzate de catre om.

Imbatranirea populatiei europene si evolutia structurii si a legaturilor familiale fac sa se nasca noi provocari sociale, si totodata genereaza noi nevoi de infrastructuri.

Problemele financiare si sociale dificile cu care se confrunta astazi multe orase conduc la carente in practica democratiei locale, deoarece autoritatile publice lasa pe seama pietii libere parti intregi din responsabilitatea lor fata de interesul colectiv. Cetatenii, simtindu-se abandonati de catre cei pe care i-au ales democratic, isi pierd increderea in autoritatile oficiale. Mai putin respect fata de autoritati, mai putina rabdare si mai putina implicare din partea publicului pot duce la atitudini egoiste si distrugatoare.

Provocari pentru orasele viitorului

Securitatea, sanatatea si protectia medicala, care sunt conceptele-cheie ale dezvoltarii durabile, identitatii urbane, vietii in comunitate, devin din ce in ce mai mult subiecte sensibile pentru urbanisti si pentru procesul de amenajare strategica a teritoriului.

Necesitatea crescanda a unui mediu urban care sa asigure calitatea vietii, dar si protectia sanatatii si securitatea publica, lanseaza oraselor importanta provocare de a dezvolta un viitor in care aspectele de durabilitate sociala, economica si de mediu sa fie echilibrate. O alta mare provocare pe care trebuie sa o accepte orasele este dezvoltarea noilor identitati rezultate din noile influente culturale. Viata urbana va trebui sa tinda spre a dezvolta o larga diversitate a culturilor capabile sa coexiste si sa-si respecte reciproc diversitatea traditiilor. In plus, orasele europene vor trebui sa evolueze in asa fel incat sa profite de migratiile interne ale cetatenilor din Statele Membre, autorizati de acum inainte sa se deplaseze si sa se stabileasca cu usurinta in cea mai mare parte a tarilor europene.

Refacerea legaturilor sociale si a solidaritatii intre generatii pare sa fi devenit un element vital pentru bunastarea viitoare a populatiilor urbane.

Dezvoltarea unor procese inovatoare ale democratiei locale constituie o alta provocare importanta - este vorba de a cauta noi cai pentru mobilizarea tuturor factorilor implicati cu scopul de a creste participarea si de a asigura interesele comune ale tuturor grupurilor. Participarea cetatenilor permite o mai buna intelegere a cererilor oamenilor si poate duce la aparitia unei adevarate evolutii culturale care va conduce la acceptarea de solutii foarte diverse pentru rezolvarea diferitelor nevoi ale diferitelor grupuri, pastrand in acelasi timp o identitate comuna a orasului.

2. SCHIMBARI ECONOMICE SI TEHNOLOGICE

Tendinte constatate

In zorii secolului al XXI-lea, viteza dezvoltarii tehnologice - bazata pe cercetare, inovare si raspandirea acesteia in intinsul camp al stiintelor si tehnicilor - este mai mare decat in oricare alt moment al istoriei. [Dezvoltarea tehnologica] influenteaza modul de viata, economia, structurile strategice ale amenajarii teritoriului si calitatea oraselor, mici sau mari.

Dezvoltarea si imbunatatirea cunoasterii fundamentelor economiei au schimbat radical fortele care conduc dezvoltarea urbana in Europa. Serviciile de varf sunt pe cale de a deveni activitatea principala in orase, in timp ce accesul universal la echipamentele informatice in retele face posibil lucrul la

domiciliu, comerțul și afacerile prin schimburi electronice. Companiile mondiale își organizează și își conduc afacerile independent de limitele regionale și naționale, utilizând la maximum resursele, cum ar fi mână de lucru, acolo unde oferta este disponibilă sau ieftină. "Criteriile de implantare" nu mai sunt cele ale concentrării industriilor manufacturiere – care au pierdut din importanță – în timp ce bogăția și diversificarea activităților exercitate în orașe ca și calitatea mediului urban devin factori decisivi pentru amplasarea întreprinderilor.

Concurența internațională pretinde în același timp specializarea și cooperarea orașelor în cadrul rețelelor urbane, fie virtuale, fie fizice. Economia bazată pe știința schimbă nu numai tehnologiile și structura personalului, dar creează și noi cerințe de performanță pentru sistemele urbane.

Probleme induse orașelor

Pe de o parte, schimburile electronice, atât pentru lucrul la domiciliu cât și pentru comerț și afaceri, pot aduce nevoi mai mici de echipamente urbane construite. Pe de altă parte, aceste procese generează un trafic crescut al vehiculelor pentru transportul de marfă și pentru livrări, cu impacte puternice asupra centrelor orașelor, deja puternic congestionate. Cea mai mare parte a întreprinderilor mondiale (industriale sau de servicii) se instalează de obicei fără să stabilească raporturi reale cu locurile de amplasare, întrucât considerentele economice internaționale depășesc din ce în ce mai mult aspectele locale, sociale, de mediu și de securitate.

În plus, mondializarea economiei amplifică impactul factorilor externi asupra dezvoltării urbane. Chiar dacă [globalizarea] aduce noi posibilități, ea slăbește deseori economia, ducând la deprecierea atuurilor locale și la pierderea legăturilor economice și culturale dintre oraș și regiunea [de influență] a lui. Fără un cadru de administrare locală capabil să răspundă acestor mize pentru a proteja interesele categoriilor sociale defavorizate, aceste forte economice pot să conducă la excludere socială și la situații de nesiguranță.

Provocări pentru orașele viitorului

Economia bazată pe cunoaștere va fi mai importantă decât industriile convenționale și din optimizarea performanțelor va trebui să rezulte mai mult timp liber pentru locuitori. Aceasta se va completa cu o varietate mai mare de activități culturale și recreative, reale sau virtuale.

Va trebui ca noile tipuri de activități economice să genereze mai puțină poluare, centre de orașe mai animate, punerea în valoare a peisajelor, mai multă biodiversitate în perimetrurile urbane și în zonele rurale înconjurătoare. Calitățile culturale, ca și cele ale mediului, vor fi recunoscute treptat ca argumente competitive importante pentru orașe. Identitatea istorică specifică și calitățile fiecărui oraș vor juca un rol distinctiv în dezvoltarea acestora. Orașele vor trebui să dezvolte acele atuuiri care le vor asigura prosperitatea într-un context din ce în ce mai generalizat, în care rețelele de orașe se vor dezvolta la diferite scări și vor produce noi forme de cooperare. Provocarea importantă este aceea de a realiza [acest obiectiv] având grijă ca marea majoritate a populației să participe complet și activ [la aceasta].

3. MODIFICĂRI ALE MEDIULUI

Tendințe constatate

Mediul înconjurător este grav afectat de dimensiunile creșterii activităților economice, de urbanizarea continuă, consumatoare de teren, de declinul agriculturii și de dezvoltarea rețelelor de infrastructuri și de servicii. Spațiile naturale din interiorul și din jurul orașelor tind să dispară sub presiunea expansiunii economice.

Mediul fizic mai este amenințat și de poluare și de consumarea resurselor neregenerabile. Contaminarea solului, a apei și a aerului sunt în creștere, zgomotul și poluarea luminoasă amenință serios capacitatea de asimilare a mediilor natural și uman. Schimbările climatice antrenează condiții atmosferice mai puțin stabile, însoțite de mai multe ploi, de vânturi mai puternice, de turbulențe și de creșterea nivelului mării.

Probleme induse orașelor

Condițiile de locuit nesănătoase din orașe sunt consecința activităților poluante și a producerii deșeurilor. Mai puține spații deschise, mai puțină biodiversitate în orașe sunt amenințări [la adresa]

vietii urbane si a spatiilor publice. Starea terenurilor urbane este in declin la periferia majoritatii oraselor. Agricultura si spatiile libere cedeaza locul unor constructii si unor structuri si activitati inadecvate zonelor rurale.

Inundatiile, ale caror efecte s-au facut simtite aproape pretutindeni in Europa, amplifica sentimentul de nesiguranta. Pericole inca si mai mari ar putea afecta marile concentrari urbane costiere ca urmare a cresterii nivelului marilor. Furtunile violente, avalansele si alunecarile de teren intensifica constientizarea necesitatii de a lua masuri publice de protectie contra catastrofelor naturale.

Provocari pentru orasele viitorului

Amenintarile schimbarilor de mediu asupra oraselor ridica numeroase probleme pentru viitor. Principiile precautiei si considerentele de mediu trebuie sa fie incluse in toate procesele de luare a deciziilor si nu numai acolo unde evaluarile de impact sunt obligatorii. Luarea in considerare a ecosistemelor va trebui integrata in gestiunea (administrarea) localitatii. Vor trebui gasite**cumpene** intre dezvoltarea urbana bazata pe economie si conditii de viata sanatoase. O sarcina importanta o reprezinta gasirea mijloacelor financiare pentru punerea in valoare si protejarea zonelor naturale si a biodiversitatii. Nevoia de a avea un mediu durabil presupune totodata o gestiune atenta a spatiului, pentru care urbanismul si amenajarea strategica a teritoriului reprezinta unelte esentiale.

Mentinerea agriculturii in marginea orasului este esentiala pentru echilibrul acestuia. Apropierea de zonele construite, departe de a fi un handicap, trebuie incurajata si promovata. Protectiei si dezvoltarii activitatilor agricole trebuie sa i se acorde si o incurajare financiara, mai ales acelora care aprovizioneaza pietele locale sau utilizeaza metode naturale de productie (agricultura biologica sau biodinamica).

4. SCHIMBARI URBANE

Tendinte constatate

Orasul nu a fost niciodata o entitate construita continua, densa, ci a inclus intotdeauna o varietate de forme si spatii urbane. Dezvoltarea oraselor si a regiunilor nu este numai rezultatul tehnicilor moderne de planificare spatiala, ci si a dezvoltarilor neplanificate din trecut. Conditile dezvoltarii viitoare a oraselor sunt in schimbare. Tehnologiile informatiei si comunicarii permit comunicari la scara mondiala directe si imediate. Accesibilitatea fizica a progresat enorm, ca rezultat al ameliorarii infrastructurilor, mai ales in ceea ce priveste transportul de persoane si de marfuri in retele optimizate si bine administrate, care se extind cu repeziciune. Sistemele tind sa functioneze cu mai multa eficacitate, cu costuri reduse, generand noi solutii, noi forme si modele urbane.

Probleme induse oraselor

O mai buna accesibilitate fizica care rezulta din imbunatatirea infrastructurii de transport tinde totusi sa creeze bariere si obstacole, mai ales pentru modurile de transport si de deplasare mai lente. Rezulta de aici ca structurile fizice dominante vor duce la fragmentarea structurilor de la periferia oraselor si a celor de peisaj. Suburbanizarea si dispersia functiunilor urbane catre zonele periferice ale orasului conduc la marirea distantelor de deplasare si, in final, la deteriorarea calitatii dotarilor si serviciilor. Declinul utilizarii mijloacelor de transport in comun si folosirea tot mai mult a vehiculelor individuale complica si mai mult problemele oraselor.

In termeni economici, procesul de mondializare se manifesta printr-o dispersie mondiala a productiei si prin concentrarea managementului si a functiunilor in marile orase. Acest lucru poate duce la cresterea rapida a regiunilor metropolitane in detrimentul altor forme de organizare a teritoriului.

Cresterea decalajului dintre diferitele grupuri [sociale] va avea ca rezultat nu numai schimbari in administratia urbana, dar si in marile zone defavorizate, in contrast cu planurile sofisticate de dezvoltare pentru noile activitati economice si pentru cartierele rezidentiale bine intretinute dedicate grupurilor privilegiate.

Scopurile oraselor viitorului

Noile dezvoltari in tehnologia comunicatiilor, informatiei si transporturilor vor trebui sa fie inventate de asa maniera ca cetatenii si viata orasului in ansamblu sa beneficieze de ele cat mai mult. Noile echilibre intre atuurile istorice si culturale si tehnologie vor avea ca rezultat crearea unor noi identitati

urbane, mai atractive. Nu trebuie ezitat sa se utilizeze toate dezvoltarile tehnologice posibile pentru a sustine dezvoltarea durabila si perenitatea oraselor in viitor.

Compozitiei urbane ii sunt necesare reguli noi, acolo unde partile vechi si cele noi ale oraselor se cer planificate intr-o maniera coerenta pentru a aduce solutii adecvate de legatura intre trecut si viitor. De asemenea trebuie sa existe legaturi continui intre spatiile libere si cele construite, la diverse niveluri teritoriale, de la cartier la oras, de la retelele de orase la teritoriul global al Europei. Formele urbane trebuie sa integreze amestecul social si cel urban si trebuie sa contribuie la imbunatatirea calitatii vietii. Recrearea in oras poate sa devina o combinatie de medii virtuale si fizice cu posibilitati inca necunoscute.

In acelasi timp , trebuie sa ne amintim ca un mare numar de utilizatori ai orasului nu sunt localnici. Pentru acestia, este important sa li se ofere ambiate si servicii de inalta calitate. Activitatile de planificare spatiala vor trebui sa genereze o angajare veritabila a tuturor celor implicati si sa apere interesele colective – instrument essential pentru asigurarea unei dezvoltari durabile si a coeziunii sociale.

Criteriile de organizare a spatiului vor trebui adaptate concurentei intre orase pentru dezvoltarea economica si, pentru acest motiv, de acum inainte vor trebui aplicate toate tehnicile gandirii strategice in materie de urbanism.

In fine, caracterul unic al culturii urbane europene, partial mostenita de la formele istorice si de la diversele sale stiluri de viata, are nevoie de urbanisti profesioniști care sa aiba constiinta si stiinta necesare pentru a adapta noile forme urbane la nevoile populatiei secolului al XXI-lea.

B3 - ANGAJAMENTELE URBANISTILOR

Aceasta parte a Cartei prezinta angajamentele urbanistilor care practica profesiunea in Europa. Ea descrie ansamblul valorilor care trebuie sa ghideze actele profesionale ale urbanistilor in interventiile lor pe langa autoritatile publice si fata de marele public pentru a le permite sa puna in opera aceasta Viziune si sa aplice principiile dezvoltarii oraselor preconizate de Carta.

Urbanismul si amenajarea teritoriului sunt in esenta o munca de echipa multidisciplinara care implica diversi profesioniști si alti participanti la un proces [foarte] complex. Obiectivul acestui capitol despre angajamentele urbanistilor este de a identifica urbanistii in lucrul lor cu ceilalti profesioniști, de a clarifica competentele lor, de a intari legaturile si solidaritatea intre urbanisti.

Rolul urbanistului evolueaza odata cu dezvoltarea societatii, a legilor, a politicilor de amenajare a teritoriului si de urbanism. Acestea se schimba in functie de conjuncturile politice si sociale ale fiecarei tari in care lucreaza urbanistii ca cercetatori, functionari intr-o administratie teritoriala, designeri, consilieri experti, instructori. Ceea ce ii particularizeaza pe urbanisti este faptul ca ei se concentreaza asupra intereselor societatii in intregimea sa, asupra fiecarei forme de asezare umana sau asupra unei regiuni intregi, precum si asupra viitorului pe termen lung.

Urbanistii analizeaza, elaboreaza planuri, imbunatatesc si dirijeaza strategii si politici de dezvoltare. Ca in orice disciplina, contribuie de asemenea la formarea profesionala si la cercetare cu scopul de a adapta in permanenta invatamantul la nevoile prezente si viitoare. Urbanistii participa activ ei insisi la toate fazele si nivelurile procesului de organizare spatiala, chiar daca nu se pot implica in acelasi masura in totul, simultan.

Se recunoaste indeobste faptul ca planificarea si strategia spatial nu consta numai in trasarea unor planuri. Este vorba totodata de un proces politic pentru a atinge echilibrul intre toate interesele implicate, publice si private, cu scopul de a permite arbitrajul necesar in conflictele de interese care apar intre diferitele cerinte de amenajare si programele de dezvoltare. Aceasta releva importanta rolului jucat de urbanist ca mediator. Cunostintele urbanistului in materie de mediere si de negociere vor deveni din ce in mai importante in prezent si in viitor.

Rolul urbanistului este astazi mai solicitant ca niciodata. Acesta cere capacitate crescute in materie de compozitie urbana, de sinteza, de gestiune si administratie, pentru a parcurge toate etapele procesului de planificare spatiala. I se cere o abordare umanista si stiintifica si cautarea consensului social in respectul diferentelor individuale si a deciziilor politice, pentru a ajunge la punerea in opera, la gestiunea, urmarirea si revizuirea planurilor si programelor.

Complexitatea si miza acestui rol pretinde o serie de obligatii specifice urbanistilor care vor fi angajati in secolul XXI ca si consilieri strategici, proiectanti, gestionari, administrator - animatori urbani sau experti stiintifici.

Urbanistul ca umanist si om de stiinta se angajeaza:

- Sa analizeze aspectele existente si tendintele, luand in considerare contextual geografic larg si concentrandu-se asupra nevoilor pe termen lung, pentru a furniza o informatie completa, clara si riguroasa a factorilor de decizie, celor implicati si publicului.
- Sa faca accesibila informatia disponibila, tinand seama de indicatorii europeni si adoptand reprezentari care faciliteaza dezbaterea publica si intelegerea solutiilor propuse si a proceselor de luare a deciziilor.
- Sa intretina un nivel corespunzator de cunostinte privind filozofia, teoria, cercetarea si practica contemporana a amenajarii teritoriului si urbanismului, printr-o formare continua.
- Sa contribuie la formarea si pregatirea celorlalti, pentru dezvoltarea profesiei de urbanist in Europa, legand teoria de practica. Sa incurajeze critica sanatoasa si constructiva in domeniul teoriei si practicii planificarii spatiale si sa impartaseasca celorlalti rezultatele experientei si cercetarii, contribuind astfel la *corpus*-ul stiintei in evolutie si la competenta in materie de planificare.

Urbanistul ca proiectant si prospectivist se angajeaza:

- Sa gandeasca toti parametrii care permit articularea strategiilor locale si regionale in cadrul tendintelor globale ("*Gandeste global, actioneaza local*").
- Sa sporeasca posibilitatile de alegere si oportunitatile pentru toti si indeosebi pentru populatiile defavorizate.
- Sa protejeze integritatea mediului natural, valoarea compozitiei urbane, sa apere mostenirea culturala a mediului construit pentru generatiile viitoare.
- Sa propuna alternative la problemele si provocarile specifice, evaluand impactul, punand in valoare identitatile locale si contribuind la dezvoltarea acestora.
- Sa dezvolte si sa elaboreze strategii spatiale de dezvoltare aratand posibilitatile de dezvoltare viitoare ale oraselor si regiunilor.
- Sa identifice pozitionarea optima a unui plan sau a unei scheme in (inter)retelele nationale de orase si regiuni.
- Sa convinga toti factorii implicati sa impartaseasca o viziune comuna si pe termen lung pentru orasul sau regiunea lor, dincolo de interesele si obiectivele lor individuale.

Urbanistul consilier strategic si mediator se angajeaza:

- Sa respecte principiile de solidaritate, subsidiaritate si echitate in luarea deciziilor, in solutiile pe care le propune si in punerea lor in opera.
- Sa consilieze autoritatile pregatindu-le propuneri, obiective de atins, scopuri de urmarit, analize de impact si diagnostice in scopul de a spori si a pune in valoare bunastarea publica.
- Sa sugereze si sa elaboreze instrumente legislative operationale pentru a asigura eficienta si dreptatea sociala care sa asigure eficienta si dreptate sociala in cadrul politicilor.
- Sa faciliteze participarea publica reala si angajamentul intre autoritatile locale, factorii de decizie, responsabilii economici si cetateni in scopul coordonarii dezvoltarii si asigurarii continuitatii si coeziunii spatiale.
- Sa coordoneze si sa organizeze colaborarea intre toate partile implicate in scopul de a gasi un consens si pentru a rezolva conflictele prin deciziile pe care le pregatesc pentru autoritatile competente.
- Sa se angajeze in asigurarea unui inalt nivel de comunicare pentru a permite cunoasterea si intelegerea intre viitorii utilizatori.

Urbanistul gestor-administrator urban se angajeaza:

- Sa adopte metode manageriale strategice in procesul dezvoltarii spatiale, mergand dincolo de elaborarea planurilor destinate a servi nevoile birocratice administrative.
- Sa asigure eficienta si eficacitatea propunerilor adoptate, tinand cont de viabilitatea economica si aspectele de mediu si sociale ale dezvoltarii durabile.

- Sa priveasca planificarea spatiala dupa principiile ai obiectivele Schemei de Dezvoltare Spatiala Comunitara (SDEC) si de alte documente politice ale Uniunii Europene (UE) in scopul adaptarii propunerilor locale si regionale la strategiile si politicile europene.
- Sa coordoneze diversele niveluri teritoriale si diferritele sectoare cu scopul de a asigura colaborarea, angajamentul si sustinerea din partea tuturor autoritatilor administrative si teritoriale.
- Sa stimuleze parteneriatul dintre sectorul public si cel privat pentru a pune in valoare investitiile, pentru a crea locuri de munca si pentru a obtine coeziunea sociala.
- Sa beneficieze pozitiv de fondurile europene incurajand participarea autoritatilor locale si regionale la programele si proiectele de amenajare cofinantate de UE.
- Sa organizeze urmarirea si evaluarea permanenta pentru a corecta rezultatele neprevazute, pentru a propune solutii sau actiuni si pentru a asigura o retroactiune continua intre politicile de planificare spatiala si punerea lor in opera.

ANEXA

Istoricul Cartei

Noua Carta de la Atena a fost adoptata de Consiliul European al Urbanistilor (CEU) in luna mai 1998, la conferinta internationala de la Atena. Cu acea ocazie s-a hotarat ca CEU sa mentina Carta intr-un proces de revizuire permanenta si sa o actualizeze la fiecare patru ani. Prezentul document, elaborat de un comitet de redactare al CEU, este rezultatul acestui proces de revizuire.

Este important sa se compare Carta CEU cu Carta originala de la Atena din 1933, care cuprindea o viziune prescriptiva asupra dezvoltarii oraselor, cu zone pentru locuinte si pentru munca de mare densitate, legate prin sisteme de transport in comun eficiente. Prin contrast, Noua Carta si aceasta revizuire se concentreaza asupra locuitorilor si utilizatorilor orasului si asupra nevoilor acestora intr-o lume in schimbare rapida. Ea propune o viziune de **oras coerent** care ar putea fi atinsa de urbanism si de catre urbanisti in colaborare cu alte profesii. Ea propune de asemenea noi sisteme de administrare si cai pentru a permite angajarea cetatenilor in procesul de luare a deciziilor, utilizand beneficiile noilor forme de comunicare si tehnologiile de informare. In acelasi timp, ea reprezinta o viziune realista, care face distinctie intre aspectele dezvoltarii orasului in care urbanismul poate exercita o influenta reala si aspectele in care acesta joaca un rol limitat.

Termeni cheie

Pentru a usura intelegerea, indicam aici sensul in care anumiti termeni sunt utilizati in text:

- **Oras** (*polis, civitas*) - asezare umana cu un anumit grad de coerenta si coeziune. Este luat in considerare nu numai orasul conventional si compact, ci si orasele-regiuni si retelele de orase.
- **Spatial** (utilizat in combinatie cu strategie, planificare si dezvoltare): spatial sau spatialul este una dintre cele mai importante resurse naturale pentru activitatile umane, limitata, obiect de mare cerere, avand nevoie de o gestiune prudenta.
- **Strategie spatiala**: abordare a spatiului la diferite niveluri, de la cel local la cel regional, national, continental si planetar, incluzand solurile, persoanele si activitatile acestora.
- **Urbanist**: profesionist implicat in organizarea si managementul utilizarii spatiului, specializat in traducerea conceptelor teoretice in forme spatiale si in pregatirea proiectelor.
- **Conexiuni** (sau conectivitate): relatii organizate functionale si operationale ale elementelor intre ele, stabilite pentru a produce o coerenta – in acest caz: coerenta a oraselor, in acceptiunea cea mai larga a orasului.
- **Retea**: entitate flexibila compusa din unitati conectate intre ele – in sensul definit mai sus – prin cateva din orientarile convenite in comun pentru a aduce in mod concertat raspunsuri selective in numele ansamblului.
- **Integrare**: organizarea unui sistem de elemente bazate pe principii comune si care produc un puternic sens de unitate.

Mulumiri

CEU multumeste Grupului de Lucru al Cartei compus din Paulo V. D. Correia (coordonator), Vima Bussadori, Jed Griffiths, Thymio Papayannis, Jan Vogelij, cu contributia lui Maro Evangelidou.

CEU multumeste pentru contributiile de mare valoare primite de la SFU (Franta), TUP (Polonia), DUPPS (Slovenia), VRP (Belgia), BNSP (Olanda), GPA (Grecia), MaCP (Malta) si, usor tardiv, SRL (Germania).